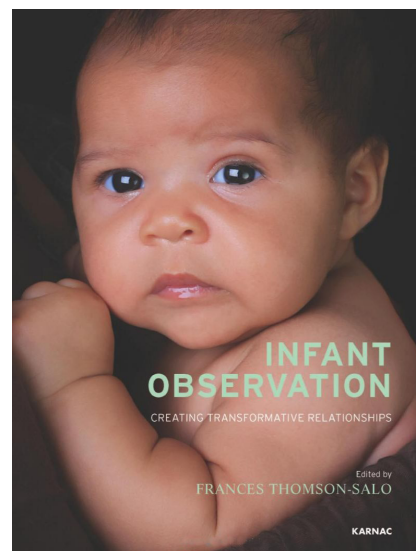

Bokanmälan
Bokanmeldelse

Frances Thomson-Salo (Ed.)
Melbourne

Infant observation Creating transformative relationships

Frances Thomson-Salo är redaktör för denna fylliga och strukturerade utgåva från 2014 som samlar artiklar av tretton författare på temat spädbarnsobservationer utifrån modellen Infant Observation (IO) enligt Ester Bick. Frances Thomson-Salo är psykoanalytiker för barn och vuxna, utbildad i Storbritannien. Hon är verksam som privatpraktiserande kliniker, utbildningsanalytiker samt som Senior Lecturer på universitetet i Melbourne, Department of Psychiatry.

Thompson-Salo inleder boken med en presentation av Infant Observation som metod och modell, hur det startade och utvecklades. Efter denna introduktion följer en exposé såväl historiskt som tematiskt och som inleds med Ester Bicks eget bidrag *Infant observation in psychoanalytic training*. De avslutande artiklarna i boken landar i samtida/nutida beskrivningar, reflektioner och vinjetter kring kultur- och genusaspekter. Däremellan ges läsaren möjlighet att dyka ner i ett flertal intressanta teman som spädbarnsobservatören erfar och möter

i sitt arbete.

I bokens två första kapitel ges en grundlig introduktion till hur metoden utvecklades och fick genomslagskraft. Där beskrivs ingående IO enligt Ester Bicks tradition, förutsättningar för observatörsrollen och tankegångar kring spädbarnets inre värld. Ester Bick utvecklade modellen i London från slutet på 1940-talet och framåt. Andra världskrigets effekter hade inneburit traumatiska erfarenheter av svåra förluster och separationer, och i efterkrigstidens efterdyningar växte ett stort soci-

alt intresse för barns utveckling fram. På förfrågan av John Bowlby startade Ester Bick barnpsykoterapeututbildning på the Tavistock Clinic inom ramen för vilken hon utvecklade och konsoliderade IO. Tankegångar och praktik från dessa erfarenheter samlade hon senare i en artikel daterad 1964, och som bidrog till att metoden fick spridning över hela världen. Teoretiska och kliniska influenser kom från J. Bowlby, M. Klein, W. Bion och D.W. Winnicott.

Infant Observation – creating transformation relationships omfattar 299 sidor indelad i fem delar, som vardera innehåller 1–4 kapitel. Till varje del och kapitel ger Thomson-Salo en introduktion. Upplägget medför att det ibland kan dröja innan man kommer fram till själva artikeln, men läsaren blir samtidigt väl introducerad till varje del och får möjlighet att välja och växla mellan djupläsning, eller bara ta del av den sammanfattande introduktionen. Det här är inte en bok man sträckläser utan mer att gå på upptäcksfärd i, återkomma till och kanske hitta något annat än man tänkt sig från början.

Det historiska anslaget är tydligt. Strukturen av ordningsföljden av artiklarna, med introduktionen i början till de samtida presentationerna i bokens slut, är en sådan detalj. En annan är referenslistorna till artiklarna, som imponerar genom att representera varje decennium mellan 1895–2012 (med undantag för 1930-talet). Samtidigt som boken är väl strukturerad i tid och rum, förmedlas en känsla av en temporalt tidlös anda genom innehållet. Det stämmer överens med den särskilda uppfattning av (klock-)tid som varje förälder med ett spädbarn kan känna igen sig i, och som också kommer att bli en del av spädbarnsobservatörens erfarenhet. Läsaren bjuds in att bli en del av spädbarnets, den nära vårdarens och observatörens inre värld; ett anslag och en ton som fint fångar den speciella förtätning som emellanåt uppstår under en observationsprocess.

Infant Observation som grundläggande inslag i psykoterapeututbildning

Från 1960-talet kom IO att ingå i barnpsykoterapeut- och psykoanalytikerutbildningar som en del av studentens/kandidatens kliniska skolning avseende förhållningssätt och ett naturalistiskt varan-

de, och för att lära mer om utvecklingspsykologisk så kallad normalutveckling. Metoden kom att även utgöra en integrerad del av många psykoterapeut- och psykoanalytikerutbildningar utanför Storbritannien. Dess potential ligger kortfattat i att öva sin mentala närvaro utan att ingripa – att gradvis öka sin mottaglighet för den emotionella upplevelsen och överförings – motöverföringsprocessen, erfara kraften i dessa fenomen samt reflektera över på vilket sätt dessa erfarenheter skapar mening. Ett centralt inslag är just betydelsen av att ta tillvara på dessa erfarenheter utan att ingripa; det vill säga utveckla förmågan att vänta – *an increased capacity for counting in the countertransference*. Det handlar om att stanna i den emotionellt, subjektiva upplevelsen och reflektera över den utan att vare sig över-svämmas av känslor eller att teoretisera för tidigt. Spädbarnets kommunikation fångas på en emotionell nivå inom spädbarnsobservatören, skrivs noggrant ner efter observationstillfället och delas i seminariegruppen som tillsammans reflekterar över materialet. Målet är att förfina observationsförmågan och vidga tänkandet om det observerade, öka förståelsen för spädbarnets *mind* och hur det utvecklas över tid och i förhållande till sin miljö.

Grundmodellen innefattar att observatören följer ett spädbarn i dess familj från så tidig ålder som möjligt (ibland med start innan förlossningen) en klocktimme i veckan under dess första levnadsår. Observationer ska göras i en familj som inte upplever särskilt stora svårigheter, eller befinner sig i riskzonen för psykisk ohälsa. Detta för att kunna vara observatör utan ansvar för att gripa in eller ge råd, och därigenom få möjlighet och tid att utveckla en förståelse för relationer, överförings- och motöverföringskänslor och omedvetna affektiva gensvar i förhållande till en annan människa. Att lära om hur man kan observera i detalj utan att inta rollen av att vara en expert, eller en vän, är en viktig del i ett psykoanalytiskt förhållningssätt och en del av studentens/kandidatens förberedelser inför den kliniska praktiken.

Infant Observation som en röd tråd genom varierande teman

Efter denna grundläggande introduktion tas läsaren vidare med in i observationsprocessernas inre värld genom de många artiklar som följer. Den

läsare som har intresse av att ta del av detaljerat kliniskt material i allmänhet, och av spädbarnsobservationer i synnerhet, blir inte besviken. Även om miljöerna och temana är olika finns en tydlig röd tråd genom att observationsmetoden är densamma och så konsekvent beskriven. Man slås av att det bland skilda kliniker/författare från olika länder, och oberoende av varandra, finns en sådan konsensus. Det tänker jag kan förstås och förklaras med att metoden från början varit så väl förankrad och beskriven, och fångar något väsentligt på djupet. Man kan skönja en generell konsensus även kring hur observatör, spädbarn och den nära vårdaren så påtagligt berörs och påverkas av det subtila arbete IO-processen innebär, på ett för de inblandade ofta oväntat sätt. Denna röda tråd löper som sagt genom alla artiklar. Ett par artiklar lyfter särskilt fram relationens betydelse: Helga Coulter's *The mother-observer relationship: an examination of the participant role of the observer in mother-infant observation* och Dimitra Bekos' *The shadow of an ending: a retrospective qualitative research study of mother's experience of infant observation*. I en berörande artikel delar Margaret Cohen med sig av en observationsprocess från en intensivvårdsavdelning med prematurt födda tvillingar: *Premature twins on a neonatal intensive day care unit*. Hon lyfter på ett intressant och utmärkt sätt fram betydelsen av överförings-motöverföringsprocessen och hur hanterandet/användandet av den kom dessa två späda och sårbara barn tillgodo. Idag när vi med hjälp av modern spädbarnsforskning kan fånga och få en bild av spädbarnets "kompetens", belyser Cohens artikel den motsats som samtidigt alltid är så närvarande i kontakten med späda barn: den emotionella upplevelsen av spädbarnets (i bemärkelsen "allas vår") hjälplöshet, sårbarhet och absoluta beroende av sin psykiska och fysiska omgivning. Hennes artikel tycker jag därför särskilt belyser IO som en djupt humanistisk syssla, som lär oss något om såväl människans inneboende resurser som sårbarhet.

En artikel belyser det för spädbarnstiden så grundläggande temat matning och ätande. Jane Blatt beskriver en två-årig observationsprocess, *A feeding observation: from breast to finger food!*, under vilken hon följt en liten pojke från tidig amning, genom avvänjningsprocessen och fram till ett självständigt ätande. Faderns roll som stöd för sonens växande känsla av själv lyfts fram, liksom

lustfylldheten, tilliten och intimiteten i matningsrelationen, vilken inbegriper den tidiga leken och kommunikationen. Författarinnan belyser också det kritiska och transformerande skede som avvänjningen kan innebära och resonerar kring faderns stödjande roll och betydelse för denna psykologiska övergång. Att acceptera och ta emot mat, eller att vägra, var teman som kunde iakttas och tänkas kring.

Infant Observation idag och dess utveckling

Avslutningsvis några kommentarer kring bokens femte och sista del, *Developments of the infant observation model*, där läsaren genom valet av artiklar får ta del av hur Frances Thomson-Salo presenterar sin syn på utvecklingen av IO. Dess användningsområde breddas och förändras. IO förekommer idag i en större variation av kulturell kontext jämfört med sitt ursprungssammanhang: det psyko-terapeutiska/psykoanalytiska; till exempel inom psykiatri, socialt arbete, skola och äldreomsorg. Det medför att observatörer idag har olika professionell bakgrund och genom IO kan få möjlighet att utvecklas i sitt arbete. Variation vid inlärnings-/seminarietillfällen inom utbildningar provas, såsom att det i seminariegruppen kan ingå deltagare som själva inte genomför observationer, men tar del av och lyssnar till spädbarnsobservatörernas arbete. Observationsperiodernas längd och omfattning inom utbildningar har också behövt anpassas och kortas ner, något som Thompson-Salo menar är en begränsning, men som ändå kan bidra till en fördjupad och kraftfull erfarenhet av spädbarnets inre värld. Spridning till och tillämpning i andra länder och världsdelar bidrar till en ökad medvetenhet om kulturella skillnader och spädbarnet i sitt sammanhang. Hur ögonkontakt och taktill interaktion skiftar mellan kulturer är något som på intet sätt är nytt, men som när det upplevs "inpå huden" påminner om mångfalden i skiftande uppväxtvillkor. Som så mycket i den här boken finns en tidlös kunskap som kan transformeras in i vår samtid. De tre avslutande kapitlen: *Multiple mothering in an Indian context* av Aiveen Bharucha, *Representations of mother in the daughter of a single gay father* av Sally Moskowitz och *Struggling with cultural prejudice while observing babies: socio-centric and egocentric positions*

av Graham Music ger exempel på detta.

Spädbarnets ansikte på bokens omslagsfoto fyller hela pärmens framsida och framträder mot en mörk fond. Något förmedlas inifrån spädbarnet på icke-verbal, kroppslig och emotionell nivå och väcker tankar, fantasier, föreställningar inom betraktaren. Boken är ett innehållsrikt dokument över detta spännande och levande område.

Referens

Thompson-Salo, Frances

Infant Observation, creating transformative relationships

London: Karnac Books. (2014)

ISBN-13: 978-1-78220-075-8.

Antal sidor: 320

Eva Tillberg

Redaktionsmedlem i Mellanrummet

eva.tillberg@bahnhof.se